

УДК 657.1

ІСЛАМСЬКА МОДЕЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: БАЗИСНІ ПОЛОЖЕННЯ

ВІКТОР ЄВДОКИМОВ,
доктор екон. наук,
професор кафедри бухгалтерського
обліку, проректор з науково-
педагогічної роботи та
соціального розвитку,

СЕРГІЙ ЛЕГЕНЧУК,
доктор екон. наук, доцент,
завідувач кафедри фундаментальних
економічних дисциплін,

ДИМИТРІЙ ГРИЦИШЕН,
канд. екон. наук, доцент
кафедри бухгалтерського обліку,
Житомирський державний
технологічний університет

Проаналізовано базові положення ісламської моделі бухгалтерського обліку. Виділено інститути ісламської економічної системи, що зумовлюють необхідність удосконалення бухгалтерської методології в країнах зони поширення Ісламу. Проаналізовано особливості нормативного регулювання бухгалтерського обліку в таких країнах.

Ключові слова: ісламська модель бухгалтерського обліку, облік в країнах зони поширення Ісламу.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Національна система бухгалтерського обліку окремої країни є результатом формування та розвитку соціально-економічного, суспільно-правового та політичного середовища через вплив різноманітних чинників – релігійного, історичного, соціального, географічного тощо.

Така залежність системи бухгалтерського обліку привела до появи якісно нових підходів до формування й розвитку системи бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу. Зокрема, основною причиною цього стало відродження значення ісламських релігійних цінностей в економічному, правовому та політичному житті окремих країн, зростання їх проявів на міжнародному рівні. Як наслідок на сьогодні в світі з'явилась альтернативна модель розвитку національних систем бухгалтерського обліку – ісламська, яка пропонує нові шляхи вирішення «ахіллесової п'яти» бухгалтерського обліку.

Аналіз базових положень ісламської моделі бухгалтерського обліку дає змогу під іншим кутом зору подивитися на існуючі проблеми в сфері бухгалтерського обліку в Україні, що створює передумови для побудови нових підходів для їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Становлення і розвиток ісламської моделі бухгалтерського обліку пов'язані з працями мусульманських учених, серед яких Шахул Хамід Бін Хдж. Мохамед

Ібрагім, Маліах Сулейман, Саїд Аскарі, Саїма Акбар Ахмед, Тривуоно Айван, Мухамед Р. Тахері, Ахмед Хадіді, Ахмед Райахі-Белькаві, С. Рахман, Н. Байдон. Окремі питання формування бухгалтерського обліку в країнах Ісламу порушували в своїх працях вітчизняні та російські вчені: К. Боримська, О. Ларіонов, Н. Малюга, С. Мошенський, Я. Соколов, Л. Чижевська.

Мета статті – аналіз базових положень ісламської моделі бухгалтерського обліку як альтернативи бухгалтерським доктринам IAS/IFRS та US GAAP.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Бухгалтерський облік у країнах зони поширення Ісламу є якісно новим підходом в науці про бухгалтерський облік, оскільки є альтернативою західним обліковим концепціям. Визначальним чинником розвитку цього підходу є релігія.

Унікальність бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу проявляється в середовищі його існування, яке ґрунтується на основних постулатах ісламської економічної доктрини. Слід особливо наголосити, що такий підхід не суперечить глобалізаційним процесам, які набули характерних рис в останні десятиліття, а навпаки, спонукає до проведення досліджень, які сприятимуть їх ефективному розвитку.

Ураховуючи викладене, зрозумілим стає те, що бухгалтерський облік у країнах зони поширення Ісламу адекватно вдосконалюється відповідно до нових ефективних західних облікових технологій, що з'являються в останні роки. Водночас такі технології впроваджуються у тому разі, якщо вони не суперечать ісламській економічній доктрині та сприяють ефективному розвитку економічного середовища за мусульманським зразком.

**АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ
СЕРЕДОВИЩА СИСТЕМИ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІК**

Середовище функціонування системи бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу формувалося під впливом історичних, релігійних, соціальних і географічних чинників. Взаємозв'язок бухгалтерського обліку із зовнішнім середовищем є основою в дослідженні його особливостей в країнах зони поширення Ісламу та проявляється в двох аспектах: 1) як результат функціонування середовища; 2) як чинник його розвитку.

Використання зазначеного прояву розвитку певної системи є найбільш логічним і послідовним при дослідженні особливостей бухгалтерського обліку із застосуванням системного методу наукового дослідження. Так, система є залежною від середовища її функціонування та є системою нижчого порядку відповідно до системи середовища. Функціонування системи проявляється в певних результатах, які впливають на розвиток середовища, спонукаючи його до ефективних змін. Зміни в середовищі породжують необхідність у зміні системи. Отже, простежується зворотний зв'язок у функціонуванні певної системи.

Система обліку виступає складовою вищої системи – системи управління, яка забезпечує впорядкований збір, класифікацію, накопичення, реєстрацію та узагальнення інформації у грошовому вираженні про майно, капітал і зобов'язання підприємства, а також їх рух. Інформацію, що формується в системі бухгалтерського обліку, використовують на мікротамакrorівнях. Система бухгалтерського обліку приводить до змін в економічному середовищі шляхом інформаційного забезпечення прийняття відповідних управлінських рішень, що ґрунтуються на обліковій інформації. Бухгалтерський облік виступає інформаційною базою системи управління для за-

безпечення повноти й достовірності даних про господарську діяльність об'єкта управління.

Аналіз функціонування середовища системи бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу свідчить про те, що особливості ісламської господарської системи зумовили створення специфічних господарських і фінансових інститутів, формування особливих економічних технологій, які врешті-решт спричинили розробку нових принципів і правил ведення бухгалтерського обліку.

В ісламській економічній системі реалізовано якісно нові принципи та інститути, що зумовлюють необхідність побудови на їх основі бухгалтерського обліку, положення якого принципово відрізняються від запропонованих Заходом (які реалізовані в системах IAS/IFRS та US GAAP), а саме:

- ісламське страхування, що набуло поширення в ісламській страховій компанії «Такафул»;
- безвідсоткове фінансування ісламських банків;
- обов'язкова сплата релігійного податку закят, реалізована в податковій системі ісламських країн, тощо.

Така ситуація зумовила необхідність розробки особливих підходів до відображення об'єктів обліку та до виникнення специфічних особливостей національної бухгалтерської методології, наприклад оцінка активів і зобов'язань з метою нарахування та сплати релігійного податку закят. Підтверджуючи наведену вище позицію, Шахул Хамід Бін Хдж. Мохамед Ібрагім зазначає, що «звичайний бухгалтерський облік не підходить мусульманському суспільству, оскільки він охоплює фундаментальні цінності та принципи, які суперечать цінностям ісламського суспільства. Прийняття або навіть зміна звичайних бухгалтерських категорій недостатні для розвитку системи обліку, що надає інформацію, яка призведе до поведінки, не сумісної з ісламськими нормами та цілями» [1].

Формування бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу відбувалося як під впливом релігійно-богословських ідей, так і зовнішніх чинників, що не може не відобразитися на їх особливостях. Розглянутий нами механізм формування бухгалтерського обліку в ісламських країнах є ідеальною моделлю, адже не включає зовнішньоекономічних чинників.

З цього приводу А. Ларіонов та Д. Аль-Шарайрех [2, с. 214] зазначають, що «при вивченні системи об-

ліку в мусульманських країнах не можна не враховувати, що вона формується під впливом різноманітних чинників, а не лише світогляду ісламської ідеології. Тривалий час ці країни перебувають у колоніальній залежності від високорозвинених капіталістичних країн, що безпосередньо призводило до нав'язування облікових моделей відповідних метрополій. Розвиток міжнародних зв'язків, посилення глобалізаційних процесів економіки потребує гармонізації міжнародної стандартизації бухгалтерського обліку як міжнародної мови бізнесу. Тому в багатьох мусульманських країнах спостерігається подібність ісламської та англо-американської облікових моделей, що відображує відповідний дуалізм ісламського бухгалтерського обліку: з одного боку, протиставлена західному обліку й значно від нього відмінна система ісламського обліку, що відстоюється його апологетами, а з іншого – нинішня облікова ісламська практика незначно відрізняється від ведення бухгалтерського обліку в промислово розвинених країнах».

Ця теза стосується лише техніки ведення бухгалтерського обліку, адже елементи системи бухгалтерського обліку залишаються такими самими. Змінюються особливості запитів користувачів, діяльність суб'єкта ведення та організації бухгалтерського обліку, з'являються нові об'єкти та змінюються мето-

дики управління існуючими. При цьому залишаються такі самі методи бухгалтерського обліку, проте деякі з них змінюють свій зміст та форму, що в кінцевому підсумку визначає основоположні відмінності методології бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу.

Теоретики бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу (С. Рахман, Н. Байрон, Р. Валіт та ін.) доводять, що закріплені в Корані та Суннах положення, які визначають переконання, моральні судження та релігійну совість, виступають також джерелом конкретних завдань кожного мусульманина: точне нарахування закятю, економічна діяльність, що не порушує заборону рїба, соціальної відповідальності, повного розкриття інформації та благодійності. За таких умов ісламський бухгалтерський облік значно відрізняється від західної облікової моделі. Наприклад, мусульманські вчені розробляють нові класифікації активів та пасивів, спеціально призначені для більш точного нарахування закятю; вони пропонують складати баланс, використовуючи виключно поточну вартість активів і пасивів, замінити традиційний звіт про прибутки та збитки (про фінансові результати) звітом про додану вартість, в якому більше уваги приділятиметься питанням розподілу отриманого прибутку.

Отже, існуючий у зоні поширення країн Ісламу механізм сформований на основі теоретичних розробок провідних мусульманських теоретиків економічної та облікової наук. Це дає змогу стверджувати про виникнення нового теоретичного напрямку, який сформувався на основі нормативної методології дослідження в сучасній науці.

Ученими, які підтримують мусульманський шлях економічного та облікового розвитку, сформовані основні положення, на основі яких має відбуватися розвиток системи бухгалтерського обліку в цілому та кожного її елемента окремо.

Важливе значення бухгалтерського обліку полягає у відображенні процесів, з яких складається господарська діяльність, адже саме від них залежить ефективність використання майна та результативність господарської діяльності підприємства, що проявляється в соціальному та економічному ефекті. **Економічний ефект** полягає в отриманні прибутку, розвитку економічних відносин, розширенні господарської діяльності. **Соціальний ефект** відображується в розвитку соціальної інфраструктури, забезпеченості працівників підприємства, забезпеченні розвитку соціальних

програм і соціального сектору кожного окремого підприємства та держави в цілому.

При формуванні інформації для виконання цих цілей ісламський бухгалтерський облік має забезпечувати вирішення таких завдань: 1) точне калькулювання закятю; 2) заснування особливої податкової системи; 3) справедливий розподіл отриманих доходів; 4) створення та розвиток лише дозволених Ісламом видів діяльності з гарантією, що функціонування ісламських підприємств сприяє соціально-економічному розвитку суспільства [2, с. 215].

Для задоволення потреб управління у відповідній інформації відбувається трансформація бухгалтерської звітності. Виходячи з цього формуються особливі підходи до звітності, її сутності, завдань, які вона виконує.

Система бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу з огляду на основні постулати ісламської економічної доктрини сформувала такі **специфічні підходи до бухгалтерської звітності**, а саме:

- орієнтація на баланс, оскільки потрібно показати стан майна підприємства з метою нарахування податку закат;
- необхідність відображення розподілу фінансового результату для забезпечення виконання принципу соціальної справедливості ісламської економіки;
- відображення екологічних активів для забезпечення розвитку екологічно орієнтованої економіки;
- оцінка об'єктів бухгалтерського обліку в звітності за ринковою вартістю з метою забезпечення достовірності сплати закату.

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Визначені особливості запитів користувачів в обліковій інформації та їх прояв в особливостях формування інформації бухгалтерським обліком у країнах зони поширення Ісламу потребує відповідного нормативного регулювання організації та методики останнього. Нормативне регулювання бухгалтерського обліку в країнах є особливим і відмінним від особливостей регулювання інших моделей бухгалтерського обліку. Це насамперед пов'язано з домінуванням релігійного чинника у формуванні правової та економічної систем.

Регулювання бухгалтерського обліку є досить актуальним питанням у всіх країнах світу та набуває особливого значення в країнах поширення Ісламу, зважаючи на особливості розвитку правової системи цих країн. О. Петрук зазначає, що залежно від історично сформованих умов і традицій різні джерела права відіграють неоднакову роль в окремих країнах. У країнах романо-германської системи вирішальне значення мають закони, торгові й інші кодекси, а в країнах англо-американського права – судові рішення [3, с. 48].

Залежно від особливостей розвитку економічних відносин, формування правового простору, культурно-етичних цінностей у країнах зони поширення Ісламу виділяють різні напрями та рівні регулювання бухгалтерського обліку.

На сьогодні єдиної системи регулювання бухгал-

терського обліку для країн зони поширення Ісламу не існує, однак є певні положення та рівні, які властиві країнам зазначеного регіону (рисунок).

Наведені рівні регулювання бухгалтерського обліку властиві більшості країн зони поширення Ісламу.

Релігійно-правовий рівень регулювання бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу визначає напрями розкриття інформації та встановлює заборону на різні види інформаційної асиметрії в господарських відносинах. Цей рівень є властивим тільки цій моделі бухгалтерського обліку, оскільки в інших облікових моделях вплив релігійних переконань на систему соціально-економічних відносин у суспільстві не є таким відчутним.

Міжнародний рівень регулювання бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу пов'язаний із розвитком ідей панісламізму, яка пов'язана з інтеграційним процесом ісламських країн з метою створення єдиної мусульманської Умми. Ці процеси проявилися в створенні та ефективному функціонуванні міжнародної організації «Організація Ісламської Конференції». Країнами-членами цієї організації прийнято низку міжнародних документів і декларацій, в яких містяться положення про розвиток соціально-економічних відносин в ісламському світі. Міжнародний рівень безпосередньо пов'язаний із функціонуванням ісламської академії правознавства (ФІКХ), яка діє при Організації ісламської конференції. В результаті функціонування цього правового органу прийнято постанови, які регулюють проблеми інформованості учасників господарських відносин, функціонування суб'єктів господарювання та об'єктів бухгалтерського обліку, особливо в частині права власності та оцінки.

На міжнародному рівні на розробку та впровадження стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності спрямована діяльність організації з обліку та аудиту операцій ісламських фінансових інститутів (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions – AAOIFI). Ця організація була створена в Бахреїні в 1989 р. з метою розробки основних принципів бухгалтерської звітності ісламських фінансових інститутів. Стандарти стосуються ісламських банків і страхових компаній, проте на них орієнтується більшість суб'єктів господарювання, господарська діяльність яких перебуває поза межами фінансового сектору. Це обумовлено тим,

добразити специфіку саме ісламських фінансових продуктів, а отже, значущість необхідності розкриття інформації має підкріплюватися високоякісними та прийнятими міжнародним співтовариством стандартами обліку.

ААОІФІ відіграє важливу роль у процесі гармонізації законів Шаріату з існуючими національними нормами бухгалтерського обліку, адже, як зауважують мусульманські дослідники [4–7], існує небезпека виникнення суб'єктивізму, при якому норми, які в одній країні розглядаються як мусульманські, можуть бути визнані неісламськими в іншій країні. Така ситуація може ускладнити міжнародне використання ісламських інструментів.

З метою уникнення таких наслідків ААОІФІ розроблено низку стандартів для основних ісламських фінансових інститутів, а також методи розкриття інформації, що належать до них. Ці стандарти поступово поширюються: вони вже діють у Бахреїні, Судані та Йорданії; на них орієнтуються в Саудівській Аравії; вони є кінцевою метою процесу конвергенції, ініційованої Малайзією, а також є основою стандартів бухгалтерського обліку в Індонезії й Катарі.

Національний рівень регулювання бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу пов'язаний із дією нормативних актів, затверджених вищими органами влади в країні, проте ці нормативні акти не повинні суперечити актам, затвердженим Організацією Ісламської Конференції.

Організація бухгалтерського обліку і аудиту ісламських фінансових інститутів (ОБОАІФІ), створена 26 лютого 1990 р. для забезпечення учасників господарських відносин відповідно до положень, викладених у теорії ісламських фінансів, – це некомерційна організація, діяльність якої спрямована на підтримку і розвиток стандартів бухгалтерського обліку для ісламських фінансових інститутів та учасників загальної промислової діяльності в країнах зони поширення Ісламу. Вона покликана забезпечити відповідним регулюванням облікове відображення діяльності суб'єктів господарювання в цих країнах та їх відповідність принципам Шаріату.

Засновники й асоційовані члени, а також нормативні та наглядові органи ОБОАІФІ розроблюють прийнятні стандарти для різних функцій. Вони включають в себе такі сфери, як бухгалтерський облік, управління, етика, операції та інвестиції. В іс-

ламських фінансах є унікальні правила, обмеження та вимоги щодо бізнесу й інвестування. Для цього щоб угоди вважалися прийнятними, слід дотримуватися принципів Шаріату. Організація бухгалтерського обліку та аудиту ісламських фінансових інститутів затверджує набір додержання стандартів для організацій, які прагнуть отримати доступ до ринку ісламських банківських послуг.

Діяльність ОБОАІФІ спрямована на збільшення сфери своєї діяльності, в результаті чого постійно розроблюють нові фінансові інструменти для їх використання на національних та міжнародному ринках капіталу. Наприклад, нові розроблені механізми хеджування спочатку необхідно обговорити та прийняти цією організацією, і тільки після цього фінансовий інститут може пропонувати таку послугу на ринку.

Стандарти бухгалтерського обліку регулюють такі питання: організація бухгалтерського обліку, оцінка та облікове відображення ісламських фінансових інструментів, відображення в системі бухгалтерського обліку закят, розподілу прибутку, формування забезпечень і резервів підприємств, облік відстрочених платежів, облік зовнішньоекономічної діяльності, бухгалтерський облік діяльності страхових компаній, особливості формування показників фінансової звітності.

Стандарти аудиту регулюють такі питання: організація аудиту, умови і порядок проведення перевірок, діяльність аудиторів, порядок підготовки та подання аудиторського висновку.

Діяльність управління ісламськими фінансовими інститутами регулюється в таких аспектах: організація нагляду з приводу дотримання норм Шаріату в діяльності суб'єктів господарювання, принципи управління, питання соціальної відповідальності.

Діяльність бухгалтерів регулюється стандартом етики 1 «Кодекс етики для бухгалтерів та аудиторів ІФІ», діяльність працівників ІФІ – стандартом 2 «Кодекс етики для працівників ІФІ».

Питання регулювання окремих аспектів діяльності ісламських фінансових інститутів та інших суб'єктів господарювання регулюються стандартами Шаріату.

Особливості дотримання ісламськими фінансовими інститутами досліджуваних стандартів наведено в таблиці.

ДОТРИМАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ААОІФІ ІСЛАМСЬКИМИ БАНКАМИ

Банк	Країна	Заят	ААОІФІ
Jordan Islamic bank	Йорданія	–	+
Islamic Arab International Bank	Йорданія	–	–
Tadamon Islamic bank	Судан	+	+
Animal Resources Bank	Судан	+	+
Farmers' Commercial Bank	Судан	+	+
Bank of Khartoum	Судан	+	+
Al-Shamal Islamic Bank	Судан	+	+
Export Development Bank of Iran	Іран	–	–
Bank of Industry and Mine	Іран	–	–
Bank Keshavarzi	Іран	–	–
Al Barakah Bahrain	Бахрейн	–	+
First Islamic Bank	Бахрейн	–	+
Investors' Bank	Бахрейн	–	+
ABC Islamic Bank	Бахрейн	+	+
Al-Shamil Bank	Бахрейн	–	+
Dubai Islamic Bank	ОАЕ	+	–
Abu Dhabi Islamic Bank	ОАЕ	–	–
Arab Palestinian Islamic Bank	Палестина	–	–
Palestine Islamic Bank	Палестина	–	–
Faisal Islamic Bank	Єгипет	+	–
Albaraka Turkish Finance House	Туреччина	–	–
Al-Meezane Investment Bank	Пакистан	–	–
Kuwait Finance House	Кувейт	+	–
Islamic Bank Bangladesh	Бангладеш	+	–
Qatar Islamic Bank	Катар	–	–

Стандарти, видані ААОІФІ, регулюють усі аспекти діяльності ісламських фінансових інститутів та суб'єктів господарювання інших галузей. Вони забезпечують відповідність операцій та їх облікового відображення принципам Шаріату.

Мікрорівень регулювання бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу передбачає можливість розробки внутрішніх положень і документів, які враховують специфіку конкретного підприємства, відповідають вимогам його керівних організаційних структур та не суперечать релігійним

ісламським цінностям.

Внутрішній рівень регулювання бухгалтерського обліку пов'язаний із дією основоположних принципів корпоративного управління ісламськими фінансовими інструментами за такими напрямками: загальний підхід корпоративного управління для ісламських фінансових інститутів, права власників інвестиційних рахунків, відповідність законам Шаріату, транспарентність фінансової звітності по відношенню до інвестиційних рахунків.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В умовах наростання ентропії інноваційних бухгалтерських технологій, які б сприяли розробці нових інформаційних моделей відображення процесів функціонування суб'єктів господарювання, перед вітчизняним бухгалтерським обліком, в основу якого покладено західні облікові концепції, постала проблема

пошуку нових напрямів його подальшого розвитку. Одним із таких можливих напрямів є врахування досвіду функціонування і регулювання неконвенційних облікових моделей, зокрема ісламської моделі бухгалтерського обліку.

Аналіз історичних особливостей розвитку ісламської моделі дає змогу:

- виявити можливі шляхи вдосконалення вітчизняної бухгалтерської методології, встановити ті складові методу бухгалтерського обліку, які змінюються відповідно до релігійних особливостей країн зони поширення Ісламу;
- визначити механізм урахування інформаційних запитів користувачів облікової інформації в країнах зони поширення Ісламу та порядок удосконалення облікової методології відповідно до цих запитів;
- з'ясувати особливості діяльності суб'єкта ведення й організації бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу як альтернативного варіанта щодо вітчизняної практики.

У складі системи нормативного регулювання бухгалтерського обліку країн зони поширення Ісламу виділено такі рівні: релігійно-правовий; міжнародний; національний; мікрорівень. Релігійно-правовий рівень є визначальним у системі регулювання бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу та є основною специфічною особливістю, яка відрізняє ісламську модель від інших моделей бухгалтерського обліку.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. *Shahul Hamed Bin Hj. Mohamed Ibrahim* The need for fundamental in islamic accounting / Hamed Bin Hj. Mohamed Ibrahim Shahul [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://islamic-finance.net>.
2. *Ларионов А.Д.* Исламская модель бухгалтерского учета / А.Д. Ларионов, Д.А. Аль-Шарайрех // Исламские финансы в современном мире. Экономические и правовые аспекты. – М.: УММА, – С. 214–232.
3. *Петрук О.М.* Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку: [монографія] / О.М. Петрук. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 420 с.
4. *Archer S.R.* Emerging standards for Islamic financial institutions: the case of the accounting and auditing organization for Islamic financial institutions / S.R. Archer and T. Ahmed // World Bank. – 2003.
5. *Cunningham A.* Culture of Accounting: What are the Real Constraints for Islamic Finance in Riba-Based Global Economy? Moody's Investor Services / A. Cunningham. – London, 2001.
6. *Karin R.A.* International Accounting Harmonization, Banking Regulation and Islamic Bank / R.F. Karin // The International Journal of Accounting. 2001. Vol. 36 (2). – P. 169–193.
7. *Khan M.A.* Zakah Accounting and Auditing in Pakistan / M.A. Khan // Islamic Economic Studies. – 2003. – Vol. 10. – № 2. – P. 29–43.

Проанализированы базовые положения исламской модели бухгалтерского учета. Выделены институты исламской экономической системы, обуславливающие необходимость усовершенствования бухгалтерской методологии в странах зоны распространения Ислама. Проанализированы особенности нормативного регулирования бухгалтерского учета в этих странах.

Ключевые слова: *исламская модель бухгалтерского учета, учет в странах зоны распространения Ислама.*

Fundamental basics of Islamic accounting model have been analyzed. The institutes of the Islamic economic system stipulating a necessity improvements of accounting methodology in the countries of zone of distribution of Islam have been distinguished. The features of the normative adjusting of accounting in the countries of zone of distribution of Islam have been analyzed.

Key words: *Islamic accounting model, accounting in the countries of zone of distribution of Islam.*